

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Михайла Коцюбинського**

ВАСАЖЕНКО НАТАЛІЯ ОЛЕКСІВНА

УДК 378.147.091(043.3)

**ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому національному технічному університеті, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Кобилянський Олександр Володимирович,
Вінницький національний технічний університет,
кафедра безпеки життєдіяльності та педагогіки
безпеки,
завідувач, м. Вінниця

Офіційні опоненти: доктор філософських наук, професор
Замкова Наталія Леонідівна,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-
економічного університету,
директор, м. Вінниця

кандидат педагогічних наук, доцент
Горобець Сергій Миколайович,
Житомирський державний університет імені Івана
Франка,
кафедра прикладної математики та інформатики,
доцент, м. Житомир

Захист відбудеться «20» лютого 2018 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корпус 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32) та на сайті університету за адресою www.vspu.edu.ua

Автореферат розісланий «19» січня 2018 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А. М. Коломієць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Кардинально новим завданням в сучасних умовах глобалізації економіки, політики та культурного життя є перехід до економіки знань в інформаційному суспільстві. Це, відповідно, потребує модернізації всієї системи освіти й іншого, ніж раніше, ставлення до людських ресурсів. Для розв'язання цієї проблеми необхідні нові фахівці, підготовку яких мають забезпечити професійні заклади освіти. Основними цілями професійної освіти, як відомо, є: підготовка фахівців відповідного рівня та профілю, конкурентоздатних на ринку праці, компетентних, відповідальних, які вільно володіють своєю професією, орієнтуються в суміжних галузях діяльності, здатних до ефективної роботи з власного фаху на рівні світових стандартів, готових до професійного зростання, соціальної та професійної мобільності; задоволення потреб особистості в одержанні відповідної освіти.

Задоволення цих запитів можливе в умовах безперервної освіти, реалізація якої передбачає постійний перегляд концепцій, цілей, змісту, організаційних форм і методів навчання. Значне підвищення результативності процесу підготовки майбутніх фахівців можливе за рахунок застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Проте, використання потенціалу останніх потребує їх адаптації до навчального процесу, набуття фахівцями-економістами базових компетентностей і навичок роботи з ІКТ. Досвід показує, що оптимальне поєднання фундаментальної та прикладної підготовки майбутніх фахівців з обліку та адміністрування не лише полегшує процес адаптації випускників до професійної діяльності, а й дозволяє впевнено орієнтуватися у світі ІКТ: студенти набувають навичок роботи з комп'ютером, досвіду використання спеціалізованих бухгалтерських програм, зокрема, «1С: бухгалтерія».

У науково-педагогічній літературі висвітлені основні аспекти компетентнісного підходу, які розглядали науковці В. Байденко, І. Бех, Н. Бібік, В. Биков, С. Вітвицька, О. Вознюк, Р. Гуревич, А. Гуржій, А. Дубасенюк, Є. Зеєр, І. Зимняя, М. Кадемія, О. Кобилянський, І. Козинець, М. Козяр, А. Коломієць, А. Кузьмінський, О. Локшина, Н. Ничкало, О. Овчарук, В. Петрук, Н. Побірченко, О. Пометун, Дж. Равен, І. Родигіна, Г. Тарасенко, Ю. Татур, Я. Тригуб, Ю. Фролов, А. Хуторський, В. Шахов, В. Ягупов та інші.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження засвідчує, що питання про сутність поняття «базові компетентності» розглядається науковцями неоднозначно. Проблемою формування фахівця-професіонала займалися науковці: В. Гладкова, А. Деркач, С. Дружилов, М. Лазарєв, С. Мамрич, Ю. Нагірний, О. Романовський та інші. Однак у проведених дослідженнях ще наявна певна невизначеність відносно формування базових компетентностей фахівця, які закладають основи його конкурентоздатності на ринку праці.

Базові (ключові) компетентності є об'єктом дисертаційних досліджень таких вітчизняних науковців, як: О. Бабаян, Н. Баловсяк, В. Баркасі, Н. Боярчук, Т. Бутенко, Л. Вікторова, І. Демура, Л. Дибкова, О. Загородна, Я. Карлінська, О. Нікулочкіна, О. Онаць, О. Пахомова, П. Пахотіна, С. Петрович, З. Підручна, В. Полуда, І. Радзієвська, В. Руденко, В. Саюк, Т. Ткаченко, А. Тупчій, Н. Уйсімбаєва, Т. Фурман, С. Хоцкіна, А. Шиба, О. Шломенко,

Н. Шостаківська, М. Яцик та інші.

Поняття компетентнісної освіти, освітньої компетенції, професійної компетентності, базових (ключових) компетентностей широко вивчаються і досліджуються європейськими науковцями вже понад півстоліття. У багатьох європейських країнах нині внесено зміни до навчальних програм для створення підґрунтя для того, щоб основні результати навчання базувались на досягненні учнями, студентами потрібних компетентностей. Більшість науковців говорять про необхідність визначити, відібрати та ґрунтовно ідентифікувати обмежений набір компетентностей, які є найважливішими, інтегрованими, базовими, ключовими. Впровадження ключових компетентностей у зміст освіти та уведення їх вимірників у систему моніторингу якості освіти в європейських країнах відбувається поступово, супроводжується широким обговоренням і ґрунтовним науково-дидактичним інструментарієм. Оскільки поняття базових (ключових) компетентностей багатогранне, його трактування є дискусійним.

Отже, аналіз наукової та навчально-методичної літератури з проблеми дослідження стану розв'язання в педагогічній теорії та практиці проблеми формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки дозволив виявити суперечності між: вимогами, що постійно підвищуються та висуваються суспільством до рівня підготовки фахівців з обліку та адміністрування у сфері Міжнародних стандартів фінансової звітності і низькою результативністю їхніх базових компетентностей після закінчення навчання у вітчизняних ВНЗ; потребою створення науково-обґрунтованої моделі та визначення педагогічних умов формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки і відсутністю розробленості їх теоретичних і методичних засад; необхідністю застосування ІКТ у процесі формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки і недосконалістю методик їх використання в організації навчального процесу.

Важливість і недостатня теоретична та практична розробленість цієї проблеми, а також її соціальна значущість з урахуванням виявлених суперечностей дозволили визначити тему дослідження: **«Формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у Вінницькому національному технічному університеті відповідно до теми наукових досліджень кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки 20 - К6 «Теоретичні засади формування компетентності з безпеки життєдіяльності майбутніх спеціалістів у фаховій підготовці» (протокол № 11 від 19.01.2016 р.). Відповідно у роботі розглянуто формування компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування.

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Вінницького національного технічного університету (протокол № 9 від 25.02.2016 р.) й узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 29 березня 2016 р.).

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні, розробленні та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов і створенні моделі формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та

адміністрування в професійній підготовці у вищих закладах освіти.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців з обліку та адміністрування.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що практичне формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в професійній підготовці буде забезпечене за таких організаційно-педагогічних умов: застосування електронного навчання у формуванні базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування; організація квазіпрофесійної діяльності засобами віртуального підприємства та хмарних технологій; використання у процесі самостійної роботи студентів SMART-технологій.

Для реалізації мети дослідження та підтвердження гіпотези, відповідно до об'єкта та предмета дослідження, були сформульовані такі **завдання**:

1) з'ясувати зміст поняття «базові компетентності майбутніх фахівців з обліку та адміністрування», визначити структуру базових компетентностей, що формуються під час підготовки майбутніх фахівців з обліку та адміністрування;

2) розробити та реалізувати організаційно-педагогічні умови формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки у ВНЗ;

3) створити модель формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування;

4) підготувати й апробувати електронні освітні ресурси щодо підготовки і формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки у ВНЗ;

5) експериментально перевірити результативність запропонованих моделі та організаційно-педагогічних умов формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки.

Методи дослідження. *Теоретичні:* аналіз філософської, теоретико-методологічної, психологічної, педагогічної, понятійно-термінологічної літератури, нормативно-програмної документації; педагогічне моделювання, планування, методи узагальнення і систематизації, які застосовувалися для визначення базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування.

Емпіричні: спостереження, педагогічний експеримент, тестування, бесіда з метою перевірки організаційно-педагогічних умов формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки; статистичні – ранжування, якісний і кількісний аналіз результатів експериментальної роботи із застосуванням критерію К. Пірсона, описова статистика для вивчення особливостей формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки у ВНЗ для інтерпретації результатів педагогічного експерименту.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася з 2010 по 2017 роки на базі Тернопільського національного економічного університету, Вінницького національного технічного

університету, Миколаївського національного аграрного університету, Донецького національного університету імені Василя Стуса, Подільського державного аграрно-технічного університету, Відокремленого структурного підрозділу Національного авіаційного університету «Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету». Респондентами було задіяно 479 студентів 1-4 курсів і 14 викладачів.

Наукова новизна й теоретичне значення дослідження полягають у тому, що: **вперше обґрунтовано** модель і організаційно-педагогічні умови формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування (застосування електронного навчання у формуванні базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування; організація квазіпрофесійної діяльності засобами віртуального підприємства та хмарних технологій; використання у процесі самостійної роботи студентів SMART-технологій); **розкрито** суть поняття «базові компетентності майбутніх фахівців з обліку та адміністрування», як інтегративно-динамічного особистісного утворення, що характеризується системою професійних знань, умінь і якостей, які забезпечують можливість регулювати свої професійні дії й якісно здійснювати виконання облікової, фінансово-економічної, організаційної, контрольної-аналітичної роботи; **уточнено й конкретизовано** зміст понять «компетентність», «базові компетентності майбутніх фахівців з обліку та адміністрування» відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із економічної освіти; компоненти сформованості базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний) та їх показники; **подальшого розвитку набули** сучасні форми і методи навчання (проблемно-моделювальні лекції, відео-лекції, віртуальні лабораторні роботи, семінари, «перевернуте навчання», «віртуальне підприємство», веб-квести, презентації, навчальні проекти, портфоліо), котрі сприяють ефективності формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі їхньої професійної підготовки.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що: *визначено* методичні прийоми формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки; *створено та реалізовано* діагностичні матеріали щодо визначення сформованості базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування; розроблено та реалізовано методичне забезпечення формування базових компетентностей майбутніх фахівців: електронні навчально-методичні комплекси «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Просторова економіка», «Оптимізаційні методи та моделі»; *укладено* методичні рекомендації щодо формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування. Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі підготовки майбутніх фахівців з обліку та адміністрування й інших спеціальностей ВНЗ України.

Основні концептуальні положення, рекомендації, навчально-методичні матеріали *впроваджені* у навчально-виховний процес: Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету (довідка № 249 від 16.06.2017 р.), Вінницького коледжу економіки та підприємництва Тернопільського національного економічного університету (довідка № 145 від 15.06.2017 р.), Тернопільського національного економічного

університету (довідка № 249 від 16.06.2017 р.), Вінницького національного технічного університету (акт від 06.06.2017 р.), Миколаївського національного аграрного університету (довідка № 01-15/773 від 06.06.2017 р.), Донецького національного університету імені Василя Стуса (довідка № 85/61 – 13/01.1.3 від 12.06.2017 р.), Подільського державного аграрно-технічного університету (довідка № 71-01-679 від 30.05.2017 р.), Відокремленого структурного підрозділу Національного авіаційного університету «Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету» (довідка № 01-08/1387 від 06.06.2017 р.).

Особистий внесок автора. В наукових роботах, опублікованих у співавторстві, автору дисертаційного дослідження належать: у [9] – розроблені практичні аспекти формування професійної компетентності бакалаврів економічного спрямування у процесі вивчення безпеки життєдіяльності; у [10] – розроблені практичні аспекти формування професійної компетентності фахівців економічного спрямування за рахунок інноваційних методів викладання матеріалу; у [11] – запропоновано розглядати методичні передумови формування культури безпеки у фахівців економічного спрямування з синергетичних позицій; у [18] – запропоновано здійснювати самостійне вивчення дисципліни «Регіональна економіка» фахівцями економічного спрямування з позицій компетентнісного підходу.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні, методичні та практичні результати й загальні висновки доповідалися, обговорювалися і одержали позитивну оцінку на 29 міжнародних, всеукраїнських, регіональних наукових, науково-методичних, науково-практичних, науково-технічних конференціях і семінарах, зокрема: на міжнародних науково-практичних конференціях «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2004, 2006, 2012); «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании» (Одеса, 2008, 2009, 2010); «Научные исследования и их применение. Современное состояние и пути развития» (Одеса, 2009, 2010); «Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте» (Одеса, 2010); «Наукова діяльність, як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця (НПК-2015)» (Суми, 2015); «Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень» (Вінниця, 2015); наукових конференціях Вінницького національного технічного університету (2014-2017 рр.); Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету (2014-2017 рр.); на засіданнях кафедри гуманітарних і фундаментальних дисциплін Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету (2014-2017 рр.), на засіданнях кафедри педагогіки і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (2014-2017 рр.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження викладено в 18 публікаціях, з них – 14 одноосібних, 6 наукових праць у фахових виданнях, 15 статей і тез у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій, 1 стаття в іноземному виданні, 1 методичні вказівки.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст дисертації

викладено на 177 сторінках. Ілюстративний матеріал представлено в 17 таблицях на 11 сторінках і 17 рисунках на 12 сторінках. Список використаних джерел становить 321 найменування, з них 29 – іноземною мовою. Додатки на 59 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету та завдання, об'єкт, предмет, методи експериментального дослідження, сформульовано гіпотезу, розкрито наукову новизну роботи, її практичну значущість. Вказано на зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами та темами, представлено відомості про впровадження та апробацію основних результатів дослідження.

У **першому розділі** – «**Теоретичні основи проблеми формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в професійній підготовці**» – розкрито сутність базових понять дослідження; розглянуто формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування, як педагогічну проблему; з'ясовано психолого-педагогічні аспекти формування базових компетентностей майбутніх фахівців; визначено та обґрунтовано завдання та проблеми формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки з використанням електронних освітніх ресурсів (ЕОР).

Проаналізувавши українську та зарубіжну науково-методичну літературу та дисертаційні роботи з проблеми дослідження, констатуємо, що формування базових компетентностей у фахівців економічного спрямування забезпечує здатність навчатися й самонавчатися впродовж життя; професійну мобільність; підвищення соціальної активності, конкурентоспроможність в умовах ринкових відносин. Уточнено дефініції понять: компетенція – базова якість індивідуума, котрий має причинне відношення до ефективного і/або найкращого на основі критеріїв виконання в професійній або в інших ситуаціях; компетентність – інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування й розвитку здатності практично діяти, застосовувати досвід успішної діяльності у цій сфері; базові компетентності – основний освітній результат, тобто інтегровані знання, вміння, здібності, необхідні майбутньому фахівцю для того, щоб бути мобільним у різних професійних середовищах.

З'ясовано та розкрито зміст поняття «базові компетентності фахівця з обліку та адміністрування», як інтегративно-динамічного особистісного утворення, що характеризується системою професійних знань, умінь і якостей, які забезпечують можливість фахівцеві з обліку та адміністрування регулювати свої професійні дії й якісно здійснювати виконання облікової, фінансово-економічної, організаційної, контрольної-аналітичної роботи тощо. Важливою умовою формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування є електронні освітні ресурси – невід'ємний компонент інформаційного освітнього середовища ВНЗ. Формування базових компетентностей передбачає декілька цілей: набуття широкого спектру знань із дисциплін з обліку й адміністрування; практичного застосування одержаних знань і умінь, як у професійній діяльності, так і поза нею; вивчення сучасних ІКТ, методів і засобів навчання.

Проаналізовано структуру сучасних пошукових систем, професійних порталів і сайтів, визначено основні характеристики та вимоги, що висувуються до ЕОР, як засобу навчання, що дозволяє підготувати рекомендації науково-методичного та технічного змісту щодо використання ІКТ у процесі вивчення дисциплін з обліку й адміністрування.

Розроблена модель формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки (рис. 1), в структурі якої відображені оптимальні умови для розвитку базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування, містить такі компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний.

Ціннісно-мотиваційний – цілісний зміст діяльності, способів формування перспективних, внутрішньо вмотивованих ліній, дій, соціальних установок, інтересів, потреб, мотивів, рівнозначних цілям і завданням професійної діяльності з обліку та адміністрування, світоглядна позиція, світоглядне сприймання ІКТ для життя та діяльності в інформаційному суспільстві.

Когнітивний – сукупність ґрунтовних знань профільних наук, соціально-економічних законів і теорій, сутності, структури та тенденцій розвитку економічних систем; методів економічного аналізу господарських процесів на мікро- та макрорівнях; знань основ теорії управління; спеціальних професійних знань щодо виконання функціональних обов'язків з обліку та адміністрування; системи знань щодо особливостей економічної інформації, способів її оброблення засобами ІКТ; системи знань нормативної та правової бази, галузевих стандартів, на основі яких формуються базові компетентності.

Діяльнісний – сукупність умінь і навичок щодо: виконання функціональних обов'язків фахівця з обліку та адміністрування; практичного розв'язання завдань професійного спрямування з обліку та адміністрування методами економічного аналізу та проектування, у тому числі засобами ІКТ; планування, формування цілей, завдань та організації професійної діяльності, аналізу її результатів; виокремлення та формулювання проблемних аспектів професійної діяльності з обліку та адміністрування; професійного спілкування і роботи в групі, у тому числі використовуючи ІКТ; практичний досвід у сфері діяльності, пов'язаної із обраною професією.

Особистісний – сукупність вагомих для обраної сфери професійної діяльності з обліку та адміністрування індивідуально-психологічних якостей і можливостей, головними з яких є здатність осмислювати, оцінювати, прогнозувати власну професійну діяльність з обліку та адміністрування та її результати (здатність до рефлексії); здатність працювати в колективі, аналізувати поведінку оточуючих і свою власну, що притаманно вимогам професій типу «людина-людина»; визнання неперервної освіти впродовж життя.

Моделювання процесу формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування вимагає наявності таких педагогічних принципів: візуалізації, системності, індивідуалізації, інтерактивності, варіативності, професійної мобільності, комплексності, прагматичності, проблемності. Робота в аудиторії з доступом до ЕОР дає можливість викладачеві контролювати й оцінювати результати роботи студентів, а також направляти, рекомендувати, вносити зміни в сам навчальний процес.

Рис. 1. Модель формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки

У другому розділі – «**Організаційно-педагогічні умови формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування**» – теоретично обґрунтовано сукупність організаційно-педагогічних умов, дотримання яких забезпечує формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки з використанням електронних освітніх ресурсів.

У межах реалізації *першої* педагогічної умови – застосування електронного навчання у формуванні базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки – було здійснено аналіз роботи провідних ВНЗ України із підготовки фахівців з обліку та адміністрування, що показує накопичення певного досвіду навчання саме у сфері ІКТ. Використання ІКТ може відбуватися різними способами, відповідно до потреб конкретного заняття, рівня володіння різними комп'ютерними програмами та наявності сертифікованих програм у системі вищої освіти.

Технології електронної освіти можуть використовуватися як самостійно, так і в різних комбінаціях з іншими видами навчання. Змішане навчання включає, як традиційне аудиторне заняття (face-to-face sessions), так і заняття із застосуванням електронних технологій. Аналіз літератури дозволив виокремити найбільш поширені моделі змішаного навчання у складі груп «Індивідуальний робочий план», «Ротація», «Перевернутий клас».

«Перевернуте навчання» – це одна з форм активного навчання. Ця технологія «перевертає» навчання таким чином, коли домашнім завданням для студентів є перегляд відповідних відеофільмів (відео-фрагментів) з навчальним матеріалом наступного заняття, студенти самостійно проходять теоретичний матеріал, а в навчальній аудиторії час використовується на виконання практичних завдань. Реалізуючи технологію веб-квестів, майбутні фахівці з обліку та адміністрування набувають не «готових до використання» знань, а самі одержують їх з різноманітних джерел Інтернет.

Застосовуючи *другу* педагогічну умову – організація квазіпрофесійної діяльності засобами віртуального підприємства та хмарних технологій – було виокремлено основні та найбільш важливі педагогічні засоби.

В електронному навчанні виокремлюються дві форми організації виробничої практики. Перша реалізується, як складова господарської діяльності, а друга – квазіпрофесійна – може бути створена засобами моделювання (віртуальне підприємство).

Віртуальне підприємство – це сукупність навчальних тренінгів різного функціонального охоплення, призначених для: закріплення базових компетентностей студентів під час вивчення дисциплін навчального плану підготовки бакалаврів і магістрів; формування нових, ринково затребуваних базових компетентностей з дисциплін (чи сфери управлінської діяльності), що відсутні в навчальних планах підготовки бакалаврів і магістрів.

Навчальні тренінги проводяться в комп'ютерних лабораторіях відповідних кафедр на платформах «1С-Підприємство», «Парус», «Галактика», «УКС-Проекти», ProFIX/BANK, що характеризуються широкими функціональними можливостями. Професійна та квазіпрофесійна діяльності в процесі практики надають можливості студентам не тільки вдосконалювати знання, вміння, навички та підвищити кваліфікацію, а й сприяють формуванню базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування.

Більшість сучасних інформаційних систем бухгалтерського обліку мають

конфігурації для роботи у «хмарах». Перенесення значної кількості бізнес-додатків до «хмар» потребує від майбутніх фахівців і, насамперед, майбутніх фахівців з обліку та адміністрування, знання хмарних технологій і наявності практичних навичок роботи з сучасними бізнес-додатками й інформаційними системами у «хмарах». Можна констатувати, що електронне навчання студента в інтерактивному освітньому середовищі дозволяє йому максимально швидко адаптуватися до довкілля, вчитися у будь-який час і в будь-якому місці на базі вільного доступу до контенту в усьому світі.

Упроваджуючи *третю* педагогічну умову – використання у процесі самостійної роботи студентів SMART-технологій – було встановлено, що методики SMART-технологій дозволяють раціонально поєднувати професійний інтерес студентів із новими методами навчання, духом суперництва й колективізму. Адже, самостійна робота студентів розглядається, як один з основних компонентів освіти, вона створює базу неперервної освіти, надає можливість постійно підвищувати свою кваліфікацію, формує готовність до самоосвіти.

Хмарні технології, включені до складу інформаційного освітнього середовища, дозволять створити майданчик для колективної роботи викладачів і студентів, розгорнути систему електронних щоденників і журналів, особистих кабінетів тощо. Розвиток ІКТ та Інтернет зумовлює потребу впровадження в навчальний процес ВНЗ SMART-освіти, що відповідає сучасним і майбутнім потребам суспільства в компетентних фахівцях. Студенти мають можливості у позааудиторний час виконувати з використанням SMART-освіти всі види самостійної роботи, індивідуальні проекти, курсові, бакалаврські та магістерські кваліфікаційні роботи.

На основі аналізу сучасних тенденцій розвитку веб-технологій визначено, що впровадження електронних навчально-методичних комплексів, блогів, персональних веб-сторінок і веб-квестів значно розширює можливості застосування активних методів ресурсного супроводу самостійної роботи студентів та дозволяє розвивати вміння та навички інформаційної діяльності; підвищувати мотивацію студентів до вивчення дисциплін.

Використання в процесі підготовки майбутніх фахівців з обліку та адміністрування віртуальних підприємств, на яких проводяться практичні заняття, тренінги, курсове та дипломне проектування, а також виробнича практика, науково-дослідна та самостійна робота студентів, дозволяє сформувати у них базові компетентності, вдосконалити професійну орієнтацію; забезпечити особистісно орієнтований підхід до кожного студента під час навчання, залучити більшість із них до науково-дослідної роботи, створювати індивідуальні програми підготовки студентів тощо.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов і моделі формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування» – висвітлено організацію та процес дослідно-експериментальної роботи, зроблено висновки щодо ефективності запропонованих організаційно-педагогічних умов формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки з використанням ЕОР.

Для забезпечення достовірності результатів дослідно-експериментальна робота проводилась упродовж восьми років з 2010 по 2017 роки. Педагогічний експеримент здійснено поетапно: *підготовчий етап, дослідницький етап*

(констатувальний, формувальний та контрольний), *узагальнюючий етап* (аналіз та інтерпретація результатів дослідження, формулювання висновків, упровадження результатів дослідно-експериментальної роботи).

Під час проведення констатувального етапу експерименту було здійснено вимірювання попереднього рівня сформованості базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі підготовки в ВНЗ за традиційних умов. У цьому експерименті брали участь студенти Тернопільського національного економічного університету, Вінницького національного технічного університету, Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету, Вінницького коледжу економіки та підприємництва Тернопільського національного економічного університету, Миколаївського національного аграрного університету, Донецького національного університету імені Василя Стуса, Подільського державного аграрно-технічного університету, Відокремленого структурного підрозділу Національного авіаційного університету «Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету», де навчаються студенти зі спеціальностей 071 – Облік і оподаткування, 051 – Економіка, 074 – Публічне управління та адміністрування. Всього було задіяно респондентами 479 студентів 1-4 курсів цих ВНЗ.

Аналіз результатів констатувального етапу експерименту, проведеного в дослідних групах, свідчить про те, що на цьому етапі експерименту спостерігається переважання низького та середнього рівня базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування, адже, на початок констатувального етапу експерименту основна частина студентів 49,9 % в усіх групах мала низький рівень базових компетентностей, 28,7 % – середній рівень і 21,4 % – високий рівень.

У табл.1 наведені підсумкові результати, одержані на початку констатувального та на завершенні формуального етапів експерименту в контрольній і експериментальних групах, щодо змін рівня базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування.

У результаті проведення формуального етапу експерименту стався активний перехід студентів експериментальних груп, які мають низький рівень базових компетентностей, на середній рівень базових компетентностей, а з середнього рівня на високий рівень базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування. Отже, в експериментальних групах на завершення експерименту кількість студентів з низьким рівнем базових компетентностей зменшилася в 2,1 рази, з середнім – виросла в 1,2 рази, з високим – зросла в 1,9 рази.

Результати формуального етапу експерименту доводять, що: після закінчення формуального етапу експерименту в майбутніх фахівців з обліку та адміністрування відбулося формування належного рівня базових компетентностей; найбільш значуще збільшення кількості студентів, які мають високий рівень базових компетентностей, відзначено в ЕГ-3 (приріст кількості студентів, які мають високий рівень базових компетентностей, склав 47,4 %), де було введено комплекс організаційно-педагогічних умов; у контрольній групі, де навчання проходило в звичайному режимі професійної підготовки, результати щодо студентів із високим рівнем базових компетентностей виявилися значно нижчими (29,1 %).

Таблиця 1

Підсумкові результати зміни рівня базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування на початку констатувального і на завершення формуального етапів

Групи	Етапи експерименту	Рівень сформованості базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування						К-сть осіб у групі
		низький		середній		високий		
		к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%	
ЕГ-1	констатувальний	59	50,1	34	28,9	25	21,0	117
	формувальний	29	24,8	43	36,9	45	38,3	
ЕГ-2	констатувальний	59	49,6	33	27,7	27	22,7	119
	формувальний	31	26,1	45	37,8	43	36,1	
ЕГ-3	констатувальний	61	50,0	36	29,5	25	20,5	122
	формувальний	25	20,8	39	31,8	58	47,4	
КГ	констатувальний	59	49,1	35	28,8	27	22,1	121
	формувальний	46	38,0	40	32,9	35	29,1	

Достовірність результатів експериментального дослідження перевірялася з використанням статистичного критерію К. Пірсона «хі-квадрат». Статистичні розрахунки, одержані в результаті проведення формуального етапу експерименту, підтвердили, що в межах досліджуваної моделі реалізація комплексу запропонованих організаційно-педагогічних умов: використання електронного навчання у формуванні базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки; організація квазіпрофесійної діяльності засобами віртуального підприємства та хмарних технологій; використання у процесі самостійної роботи студентів SMART-технологій забезпечила позитивний результат. Отже, був зроблений висновок, що реалізація комплексу педагогічних умов є не випадковим чинником змін рівня базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування.

Під час проведення формуального етапу експерименту найістотніше зменшення кількості студентів, які мають низький рівень базових компетентностей, також відзначається в ЕГ-3. Тут кількість студентів зменшилася в 2,4 рази. У процесі цього в ЕГ-1 кількість студентів з низьким рівнем базових компетентностей зменшилася в 2 рази, а в ЕГ-2 – в 1,9 рази. Одночасно з цим в КГ кількість студентів з низьким рівнем базових компетентностей зменшилася лише в 1,3 рази.

Зміна співвідношень кількості студентів щодо рівня сформованості базових компетентностей в експериментальних і контрольній групах на початку констатувального і на завершення формуального етапів експерименту наочно представлена на рис. 2.

Виконане дослідження й одержані в процесі педагогічного експерименту результати підтверджують висунену гіпотезу та дозволяють зробити висновок про досягнення поставленої мети дослідження.

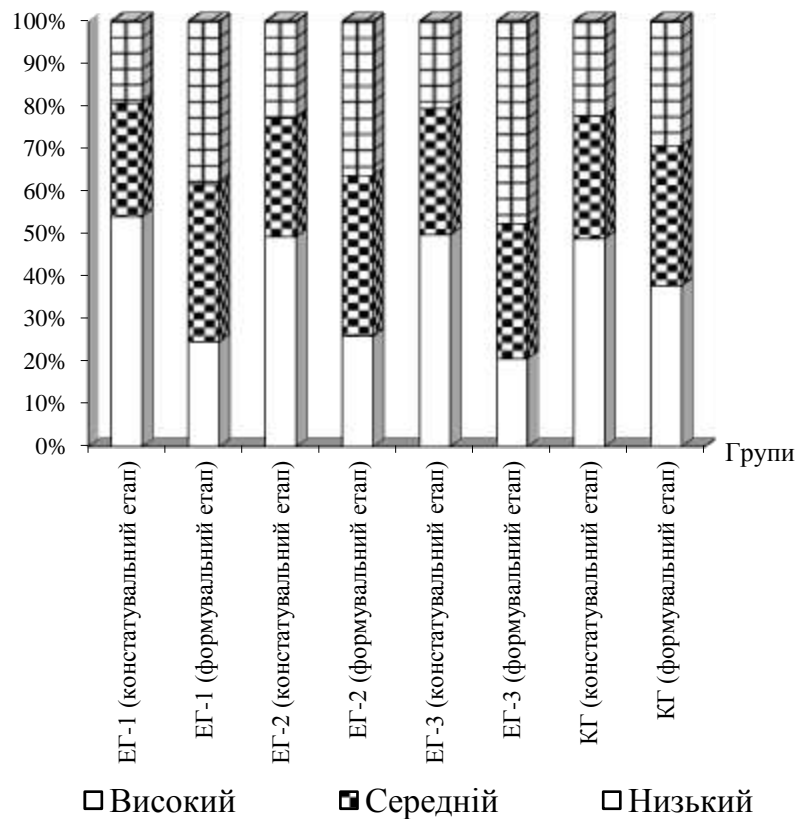

Рис. 2. Динаміка рівня сформованості базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування на початку констатувального та на завершення формувального етапів експерименту

Результати теоретичного та експериментального досліджень дали підстави для формулювання таких **висновків**:

1. Головною проблемою сучасності є перехід до економіки знань в інформаційному суспільстві, що відбувається в умовах глобалізації економіки, політики та культурного життя. Отже, перед вищими навчальними закладами постало завдання створити за допомогою сучасних ІКТ організаційно-педагогічні умови не лише для оволодіння майбутніми фахівцями необхідними професійними знаннями, уміннями та навичками, а й здатністю самостійно набувати та вдосконалювати професійні якості впродовж життя.

З'ясовано, що формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки забезпечує передумови для їх успішної професійної діяльності, реалізації їх прагнень до постійного професійного розвитку та відповідно вдосконалення професійних знань, умінь і якостей. Доведена необхідність застосування ІКТ, як невід'ємного компонента інформаційного освітнього середовища ВНЗ при формуванні базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки. Процес формування базових компетентностей відображає декілька цілей: набуття широкого спектру знань із дисциплін з обліку й адміністрування; практичного застосування одержаних знань і умінь, як у професійній діяльності, так і поза нею; вивчення сучасних ІКТ, методів і засобів навчання.

З'ясовано та розкрито зміст поняття «базові компетентності фахівця з обліку та адміністрування», як інтегративно-динамічного особистісного утворення, що характеризується системою професійних знань, умінь і якостей, які забезпечують можливість фахівцеві з обліку та адміністрування регулювати

свої професійні дії й якісно здійснювати виконання облікової, фінансово-економічної, організаційної, контрольної-аналітичної роботи тощо.

2. У процесі аналізу наукової педагогічної, психологічної і спеціальної літератури та практики навчання фахівців з досліджуваної проблеми виокремлено системи знань, умінь і навичок, а також професійно значущих якостей, які є основою процесу формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування. Таким чином, студенти мають *знати*: інформаційні технології; основні завдання та напрями політики у сфері державного управління; суть і функції обліку й адміністрування; види нормативних правових актів в Україні; *уміти*: використовувати сучасні ІКТ у фаховій діяльності; використовувати нормативні правові акти у своїй діяльності; планувати, контролювати, ефективно збирати інформацію, необхідну для ефективного ведення діяльності організації; працювати з нормативними актами органів виконавчої влади; орієнтуватися в українському законодавстві; пояснювати сферу застосування конкретних видів нормативних правових актів; *володіти*: термінологією, довідково-пошуковими системами інтернет-ресурсів.

Для досягнення мети дослідження з формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування розроблені та реалізовані необхідні організаційно-педагогічні умови: застосування електронного навчання на всіх етапах професійної підготовки; організація квазіпрофесійної діяльності засобами віртуального підприємства та хмарних технологій; використання у процесі самостійної роботи студентів SMART-технологій, спрямованих на підвищення ефективності процесу формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки.

3. Розроблена модель формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки, в структурі якої відображені оптимальні умови для розвитку базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування, містить такі компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний.

У процесі моделювання було реалізовано: *предметне моделювання* – представлення об'єктів, процесів, характерних рис явищ; робота з фінансовими документами; *інформаційно-комп'ютерне моделювання* – пошук інформації в професійно-орієнтованих базах даних; on-line-спілкування, мережна комунікація, інформаційний і науковий обмін, написання коментарів до висунених гіпотез, розгляд економічних прецедентів, формування інформаційних моделей освітніх ситуацій; *ігрове моделювання* – реалізація у формі гри реальної ситуації; інтеріоризація економічної інформації.

З'ясовано, що процес формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування полягає у взаємозв'язку елементів, доцільно сполучених у структурі освітнього процесу ВНЗ: визначення особливостей професійної діяльності в сучасних умовах з точки зору економічного аспекту; розроблення системи вимог до сучасного фахівця на основі розвитку інформаційного змісту майбутньої професійної діяльності; розроблення методичної системи формування базових компетенцій майбутніх фахівців з обліку та адміністрування з позиції досягнення необхідного рівня сформованості професійних знань, умінь і навичок; діагностика результативності сформованості базових компетентностей майбутніх фахівців.

Моделювання процесу формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування вимагає наявності таких педагогічних принципів: візуалізації, системності, індивідуалізації, інтерактивності, варіативності, професійної мобільності, комплексності, прагматичності, проблемності. Робота в аудиторії з доступом до ЕОР дає можливість викладачеві контролювати й оцінювати результати роботи студентів, а також направляти, рекомендувати, вносити зміни в сам навчальний процес.

4. Розроблено й апробовано методику застосування електронного навчання (SMART-технологій, технологій «Перевернуте навчання», «Віртуальне підприємство», хмарних технологій) у формуванні базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки. Укладено методичні рекомендації щодо формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування.

Позитивними наслідками апробації електронних навчально-методичних комплексів стали доступність і оперативність електронних навчальних матеріалів; діалоговий режим навчальної інформації, індивідуалізація навчання і самостійної роботи студентів, диференціація пропонованих завдань залежно від пізнавальних можливостей студента. Інтерактивні електронні навчально-методичні комплекси, веб-квести, телекомунікаційні проекти, віртуальні підприємства, засоби обліку та адміністрування у «хмарах» сприяють розширенню й поглибленню не лише фундаментальних знань і відповідних умінь, необхідних для майбутньої професійної діяльності, а й удосконаленню практичних навичок оперування комп'ютерними засобами у процесі формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування в професійній діяльності.

5. Узагальнені проміжні та підсумкові результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність розроблених організаційно-педагогічних умов формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки.

Аналіз результатів констатувального етапу експерименту, проведеного в дослідних групах, свідчить про те, що на цьому етапі експерименту спостерігається переважання низького та середнього рівнів базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування. Результати формувального етапу експерименту, одержані в контрольній і експериментальних групах, доводять, що: в результаті формувального етапу експерименту в майбутніх фахівців з обліку та адміністрування відбулося формування належного рівня базових компетентностей; найбільш значуще збільшення кількості студентів, які мають високий рівень базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування, відзначено в ЕГ-3 (приріст кількості студентів, які мають високий рівень базових компетентностей, склав 47,4 %), де було введено комплекс організаційно-педагогічних умов; у контрольній групі, де навчання проходило в звичайному режимі професійної підготовки, результати щодо студентів із високим рівнем базових компетентностей виявилися значно нижчими (29,1 %).

Проведене дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів проблеми формування базових компетентностей майбутніх фахівців з обліку та адміністрування. Подальшого вивчення потребують такі питання: створення системи формування базових компетентностей у процесі вивчення навчальних дисциплін інших спеціальностей та їхнє теоретичне й методичне забезпечення;

моделювання інтелектуального навчального середовища, яке за умов відповідного методичного і технічного забезпечення виявиться здатним ефективно навчати студентів, адаптуючись до їхніх індивідуальних здібностей і рівня знань. Створення навчальних інформаційно-комунікаційних засобів з використанням методів інтерактивного навчання й ідеології електронної освіти дасть можливість створити в майбутньому цілісну високоефективну систему розв'язання проблемних виробничих завдань за допомогою ІКТ.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Васаженко Н. О. Використання міжпредметних зв'язків в процесі формування професійної компетентності фахівців економічного спрямування / Н. О. Васаженко // Наукові записки. – Вип. 8. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – Ч. 1. – Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2015. – С. 163-166.

2. Васаженко Н. О. Формування інформаційної компетентності фахівців-економістів у вищих навчальних закладах / Н. О. Васаженко // Наукові записки. – Вип. 8. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – Ч. 2. – Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2015. – С. 9-15.

3. Васаженко Н. О. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей / Н. О. Васаженко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 43. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2015. – С. 182-187.

4. Васаженко Н. О. Практичні аспекти використання інформаційних технологій в процесі підготовки майбутніх фахівців-економістів у вищих навчальних закладах / Н. О. Васаженко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред.: М. Т. Мартинюк]. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. – Вип. 2. – Ч. 2. – С. 60-67.

5. Васаженко Н. О. Використання інтернет-технологій в процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців-економістів / Н. О. Васаженко // Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць. – Вип. 44. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – С. 37-40.

6. Васаженко Н. О. Застосування інноваційних технологій в процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей / Н. О. Васаженко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2016. – № 2. – С. 109-119.

Статті в іноземних наукових періодичних виданнях

7. Vasazhenko N. A. Practical aspects of the formation of basic competencies of accountants with accounting and administration in higher educational staff / N. A. Vasazhenko // The scientific heritage. – Budapest, 2017. – Vol. 2. – № 14 (14). – С. 32-37.

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Васаженко Н. О. Навчання майбутніх спеціалістів з обліку та адміністрування в контексті компетентнісного підходу з використанням електронних освітніх ресурсів / Н. О. Васаженко // Педагогіка безпеки. Міжнародний науковий журнал. – 2016. – № 1. – С. 20-32.

9. Кобилянський О. В. Практичні аспекти формування професійної компетентності бакалаврів економічного спрямування у процесі вивчення безпеки життєдіяльності / О. В. Кобилянський, І. М. Кобилянська, Н. О. Васаженко // Сб. науч. трудов по матер. по межд. науч.-практ. конф. «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании '2009». – Т. 18. Педагогика, психология и социология. – Одесса : Черноморье, 2009. – С. 81-83.

10. Кобилянський О. В. Формування професійної компетентності фахівців економічного спрямування з безпеки життєдіяльності / О. В. Кобилянський, І. М. Кобилянська, Н. О. Васаженко // Сб. науч. труд. по материал. науч.-практ. конф. «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании '2010». – Т. 26. Педагогика, психология и социология. – Одесса : Черноморье, 2010. – С. 25-27.

11. Кобилянський О. В. Методичні передумови формування культури безпеки життєдіяльності у фахівців економічного спрямування / О. В. Кобилянський, І. М. Кобилянська, Н. О. Васаженко // Сб. науч. труд. по материал. науч.-практ. конф. «Современные направления теоретических и прикладных исследований '2011». – Т. 24. Педагогика, психология и социология. – Одесса : Черноморье, 2011. – С. 46-48.

12. Васаженко Н. О. Реалізація міжпредметних зв'язків в процесі формування професійної компетентності фахівців економічного спрямування / Н. О. Васаженко // Сучасні тенденції навчання фізики у загальноосвітній та вищій школі: [матер. II Міжнарод. наук.-практ. Інтернет – конф., присвяч. 120-річчю від дня народження І. Є. Тамма]. – Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2015. – С. 10-13.

13. Васаженко Н. О. Формування професійної компетентності студентів-економістів у вищих навчальних закладах / Н. О. Васаженко // Гуманітарний корпус: [збірник наук. статей з актуальних проблем філософії, психології, педагогіки та історії]. – Вип. 5. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – С. 24-28.

14. Васаженко Н. О. Практичні аспекти формування інформаційної компетентності фахівців-економістів у вищих навчальних закладах / Н. О. Васаженко // Наукова діяльність , як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця (НПК-2015): матер. Всеукр. наук.-практ. конф.; у 2-х томах. – Суми : ВВП «Мрія», 2015. – Т. I. – С. 19-23.

15. Васаженко Н. О. Практичні аспекти формування професійної компетентності фахівців-економістів у вищих навчальних закладах / Н. О. Васаженко // Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс – 2015»: матер. II Міжнар. науково-метод. конф.: у 3 ч. – Ч. 3. – Суми : ВВП «Мрія», 2015. – С. 13-15.

16. Васаженко Н. О. Проблеми формування інформаційної компетентності фахівців-економістів у вищих навчальних закладах / Н. О. Васаженко // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. – Вип. 4(7) ; ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2015. – С. 3-6.

17. Васаженко Н.О. Використання інформаційних технологій в процесі підготовки майбутніх фахівців-економістів у вищих навчальних закладах / Н. О. Васаженко // Дидактика Яна Амоса Коменського : від минулого до сьогодення : матер. Третьої міжнар. інтернет-конф. // FOLIA COMENIANA :

вісник Польсько-української науково-досл. лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. – С. 19-23.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

18. Мартусенко І. В. Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Регіональна економіка» / І. В. Мартусенко, Н. О. Васаженко. – Вінниця : ВННІЕ ТНЕУ, 2016. – 60 с.

АНОТАЦІЇ

Васаженко Н. О. Формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2018.

У дисертації розглянуто проблеми формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки. З'ясовано сутність процесу формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки; визначено структуру, критерії, показники та рівні сформованості базових компетенцій, а також особливості процесу їх формування в процесі професійної підготовки. Визначені, обґрунтовані й експериментально перевірені організаційно-педагогічні умови формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування, а також запропоновано практичні рекомендації для підвищення ефективності процесу їх формування в процесі професійної підготовки.

Ключові слова: професійна підготовка, базові компетентності, фахівці з обліку та адміністрування, організаційно-педагогічні умови, інформаційно-комунікаційні технології, електронні освітні ресурси, SMART-технології, віртуальне підприємство, самостійна робота студентів.

Васаженко Н. А. Формирование базовых компетенций специалистов по учету и администрированию в процессе профессиональной подготовки. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 - теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, 2018.

В диссертации рассмотрены проблемы формирования базовых компетенций специалистов по учету и администрированию в процессе профессиональной подготовки. Выяснена сущность процесса формирования базовых компетенций специалистов по учету и администрированию в процессе профессиональной подготовки; определена структура, критерии, показатели и уровни формирования базовых компетенций, а также особенности процесса их формирования в процессе профессиональной подготовки. Определены, обоснованы и экспериментально проверены организационно-педагогические условия формирования базовых компетенций специалистов по учету и администрированию, а также предложены практические рекомендации по повышению эффективности процесса их формирования в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, базовые компетентности, специалисты по учету и администрированию, организационно-педагогические условия, информационно-коммуникационные технологии, электронные образовательные ресурсы, SMART-технологии, виртуальное предприятие, самостоятельная работа студентов.

Vasazhenko N.O. Basic competencies formation of accounting and administration specialists in the professional training process. – Qualifying scientific work equated to manuscripts.

Dissertation for the degree of a candidate of pedagogical sciences in specialty 13.00.04 – theory and methodology of professional education. – Vinnytsia Mikhaïlo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, 2018.

The problems of basic competencies formation of accounting and administration specialists in the professional training process are considered in the thesis. Determined that the basic competencies formation of accounting and administration specialists in the professional training process is an integral part of their readiness for professional activities and characterized by conscious professional development intention.

The information and communication technologies application's necessity in forming the basic competencies of accounting and administration specialists in the professional training process and their imperfection in the organization of the training process for the economists training is proved.

It is justified that information and communication technologies an integral component of the university's information educational environment is an important condition for future specialists in accounting and administration basic competencies process forming. The basic competencies process forming reflects several objectives: the deep knowledge's acquisition of disciplines in accounting and administration; skills and qualities of knowledge's practical application both in professional activity and outside it; mastering modern information and communication technologies in professional activities.

The concept's content of "the basic competence of a specialist in accounting and administration", as an integrative-dynamic personal education. This concept is characterized by professional knowledge's system, skills and qualities that provide an opportunity for a specialist in accounting and administration to regulate their professional activities and to perform qualitatively accounting, financial and economic, organizational, control and analytical work etc.

Since the reproduction and imitation of events is performed, the projected model of the basic competencies forming of specialists in accounting and administration in the vocational training process, which reflects the optimal conditions for the development of the basic competencies of future accounting and administrative specialists, contains the following components: estimate-motivational, cognitive, active, personal. In the course of the study, the organizational and pedagogical conditions for the basic competencies formation in accounting and administration specialists in the vocational training process were substantiated and experimentally examined; practical recommendations were developed to improve the efficiency of their formation through the use of electronic educational resources in

classroom instruction and self-training.

In the modelling process was realized: subject Modelling - representation of objects, processes, characteristic features of phenomena; work with financial documents; information and computer modelling - information search in professional-oriented databases; online communication, network communication, information and scientific exchange, writing comments on the hypotheses put forward, consideration of economic precedents, the information models educational situations formation; game simulation - implementation in the game's form the real situation; the economic information's interiorization.

The methodology of using e-learning (SMART technologies, "Inverted Learning", "Virtual Enterprise" technologies, cloud technologies) has been developed and tested in the basic competencies formation of accounting and administration specialists in the professional training process. Methodical recommendations for forming the basic competencies of future specialists in accounting and administration have been developed. The electronic teaching materials the availability and efficiency became approbation's a positive consequence of electronic educational and methodological complexes; the dialogue mode of educational information, the of training's individualization and student's independent work, the differentiation of the proposed tasks depending on the student's cognitive capabilities. Interactive electronic teaching aids, web quests, telecommunication projects, virtual enterprises, accounting and administration in the clouds contribute to the expansion and deepening of not only fundamental knowledge and relevant skills necessary for future professional activities, but also improving the practical skills of computer operations means in the process the basic competencies forming of future professionals.

Key words: professional training, basic competence, basic competencies formation, accounting and administration specialists, organizational-pedagogical conditions, cognitive component, activity component, estimate-motivational component, personality component, information and communication technologies, interactive electronic educational and methodical complexes, electronic educational resources, SMART technologies, virtual enterprise, inverted learning, student's independent work, cloud technologies.